
Na pedesetu godišnjicu – novi iskorak

DEJAN JOVIĆ

Politička misao, središnji hrvatski časopis za politologiju, ulazi u svoju pedesetu godinu s novim uredništvom i savjetom, novim ambicijama i planovima te s novim dizajnom. Na prijedlog prethodnog uredništva te na temelju uređivačke koncepcije koju sam predložio za razdoblje od 2013. do 2017. Vijeće Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, koji je i izdavač ovog časopisa, 22. studenog 2012. izabralo me je za glavnog i odgovornog urednika. Na sljedećoj sjednici, 20. prosinca 2012. isto je takvo povjerenje ukazano i članovima uredništva i Savjeta časopisa. Za izvršnog urednika izabran je Zlatan Krajina, za urednika prikaza knjiga Petar Popović, a za predsjednika Savjeta časopisa Nenad Zakošek. Novo uredništvo (u kojem je šest članova koji su bili u uredništvu i u prošlom mandatu te sedam novih članova) vodi časopis od ovog broja (god. 50, br. 1, 2013).

Prije svega, izražavam zahvalnost i odajem priznanje svojem prethodniku, Dragutinu Laloviću, koji je časopis vodio iskusnom i sigurnom uredničkom rukom protekle četiri godine. Za njegova uredničkog mandata časopis je dodatno napredovao te se uspješno nosio ne samo s krizom financiranja nego i s rastućom konkurencijom u području časopisne produkcije iz društvenih i humanističkih znanosti. Profesor Lalović, koji je nedavno otišao u mirovinu, izabran je za člana Savjeta časopisa, u kojem su i neki drugi prijašnji glavni urednici i ugledni profesori i akademici: Zvonko Posavec (zaslužni predsjednik Savjeta u prošlom mandatu), Davor Rodin, Damir Grubiša (sada hrvatski veleposlanik u Rimu) i Nenad Zakošek (dekan FPZG-a).

Zahvaljujući kontinuiranom predanom i uspješnom radu naših prethodnika u raznim generacijama, kao i podršci koju ima u politološkoj, ali i široj akademskoj zajednici, *Politička misao* zadržala je svoje mjesto – sada ne više kao jedini, nego kao glavni politološki časopis u Hrvatskoj te jedan od najuglednijih i najutjecajnijih u širem prostoru nekadašnje Jugoslavije. Svakako, to je časopis s najdužom tradicijom te jedan od rijetkih u svjetskoj politologiji koji se može pohvaliti s punih

pola stoljeća neprekidnog postojanja. No taj status mora zadržati, opravdati i osnažiti. S obzirom na to da se u posljednjih nekoliko godina povećao broj potencijalno konkurentskih časopisa u području politologije (*Anali HPD, Političke perspektive, Političke analize, Međunarodne studije, Gentlemen's Agreement, Suvremene teme, Croatian International Relations Review* i dr.), te na to da drugi časopisi iz područja humanistike i društvenih znanosti postaju inkluzivniji kad se radi o politološkim temama (*Društvena istraživanja, Migracijske i etničke teme, Crkva u svijetu, Polemos, Prolegomena* i dr.), *Politička misao* suočava se s novim izazovima na koje mora adekvatno odgovoriti kako bismo zadržali status koji smo naslijedili. Istodobno, postavlja se i pitanje: može li se učiniti još više da bi *Politička misao* povećala svoj utjecaj i reputaciju izvan granica Hrvatske, pa i izvan prostora nekadašnje Jugoslavije? Ima li u “velikom svijetu”, koji je danas sve više povezan, konkurentan i interdisciplinaran, te stoga otvara prostor i značajnim malima, a ne samo velikima, mjesta za nas i naš časopis? *Politička misao*, naime, ne želi biti ni samo fakultetski ni samo lokalni časopis. Zapravo: ne želimo se zatvoriti ni u kakve granice. Svijet ideja, istraživanja i objavljivanja ipak je jedan i cjelovit, koliko god bio interno fragmentiran i ponekad ne svima podjednako dostupan. Ili ćemo u njemu sudjelovati punom snagom, bez straha i rezervi, ili će on proći mimo nas. Možda je upravo godina u kojoj Hrvatska treba ući u Europsku uniju pravi trenutak da se i naš časopis zapita – kako se najuspješnije integrirati u suvremene trendove časopisne znanstvene produkcije u ujedinjenoj Europi i šire, u globaliziranome akademskom svijetu.

U kojem smjeru, dakle, trebamo ići da bismo to postigli?

Prije svega, držimo da je potrebno jasnije definirati sam profil časopisa. U tu smo svrhu izradili nove “Upute autorima”, koje prvi put objavljujemo u ovom broju. Namjera nam je bila da jasnije odredimo teme za koje se *Politička misao* specijalizira i po kojima želi postati međunarodno prepoznatljiv i relevantan časopis. Mislimo da su to, prije svega, one politološke i srodne teme koje se odnose na samu Hrvatsku i njezino okruženje. U novim okolnostima, u kojima više nije dovoljno slijediti slogan: *publish or perish* (objavljuj ili nestani), nego je potrebno objavljivati u časopisima s istaknutom reputacijom za pojedine teme, profiliranje časopisa postaje *sine qua non* njegova uspjeha.

Da pojasnimo: prvi kriterij za objavljivanje članaka u *Političkoj misli* jest i bit će njihova izvrsnost. Objavit ćemo svaki odličan članak – a pod tim mislimo ne samo na izvorne znanstvene radove nego i na pregledne članke (koje ćemo doslovnije vezati uz standarde koji se vežu uz pojam *review article*), osvrte, prethodna priopćenja i prikaze knjiga – sve dok barem jednim dijelom ulazi u široko zamišljeno polje političkih studija. U *Političkoj misli* bit će mjesta i za *mainstream* i za *marginalne* politološke teme, kao i za teme i pristupe koji su na dodirnom području dviju ili više disciplina. Bit ćemo otvoreni za politološki usmjerene teme iz srodnih dis-

ciplina, kao što su politička filozofija, politička povijest, međunarodni ekonomski odnosi, tranzicija, za područne, razvojne, kulturalne te medijske studije, kao i za političku sociologiju, političku komunikaciju itd. Držimo da je multi- i inter-disciplinarnost prednost, a ne nedostatak. Izvrsnost će se pritom mjeriti standardima koje ne određujemo samo mi sami, nego i drugi kolege, odnosno anonimni (domaći i međunarodni) recenzenti članaka. Međunarodno priznati časopisi nisu oni koje mi sami “međunarodno priznamo”, nego oni koje relevantni kolege u međunarodnoj akademskoj zajednici priznaju kao takve. Akademski rigoroznost i izvrsnost bit će, dakle, prvi i glavni element identiteta ovog časopisa.

Ali područje gdje možemo dati najveći doprinos politologiji – i to u globalnim okvirima, a ne u okvirima neke tzv. “nacionalne znanosti” (što god značila ta fraza) – jesu hrvatske studije, široko zamišljene. Drugim riječima, želimo postati najznačajniji *globalni* časopis za istraživanje hrvatskih i s njima korespondirajućih tema. Držimo da u globalnim okvirima postoji potreba za takvim časopisom te da tu potrebu najbolje može zadovoljiti upravo *Politička misao*. Naročito računamo na utjecaj našeg izdanja na engleskom jeziku – *Croatian Political Science Review* – koje bismo u budućnosti htjeli vidjeti ne samo jednom godišnje nego češće. U tu svrhu prekinut ćemo s praksom objavljivanja članaka na engleskom jeziku u brojevima *Političke misli* koji izlaze na hrvatskom: sve članke na engleskom objavit ćemo u engleskom izdanju. Specifičnost je našeg časopisa u tome što želi postati središnje akademsko mjesto za objavljivanje članaka o hrvatskoj politici i društvu. Kad kažemo “središnje”, mislimo to u globalnim, a ne nacionalnim okvirima.

U posljednjih dvadesetak godina, što zbog raspada Jugoslavije i rata koji je slijedio, a što zbog proširenja Europske unije i NATO-a, Hrvatska je postala zanimljiva i važna tema, te je interes za nju u međunarodnim akademskim krugovima veći nego što bi se očekivalo s obzirom na njezinu veličinu. U “velikom svijetu”, izvan granica Hrvatske, pojavio se značajan broj stručnjaka i istraživača koji su objavljivali radove na teme kao što su: hrvatska unutarnja i vanjska politika, pitanja identiteta, pravna i politička pitanja teorije samoodređenja, raspad Jugoslavije, rat u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i drugdje u nekadašnjoj Jugoslaviji, pitanje odnosa prema Međunarodnom sudu za zločine počinjene na području nekadašnje Jugoslavije, pitanje transformacije političkih poredaka, tranzicije, poslijeratnog pomirenja i odnosa prema prošlosti, tranzicijske pravde, međuetničkih odnosa, odnosa sekularnosti i religioznosti, pitanja nastanka i razvoja stranačkog sustava u postsocijalističkim zemljama, pitanja uloge pojedinaca u političkim procesima i dr. Mnogi od autora koji su pisali o Hrvatskoj ljubavno su prihvatili naš poziv da budu članovi Savjeta *Političke misli*. Čast nam je što su s nama ugledni istraživači kao što su Dimitar Bechev, Florian Bieber, Jasna Dragović-Soso, Eric Gordy, Christopher Lamont, Christian Nielsen, Zoran Oklopčić, Hrvoje Paić i Vladimir Unkovski-Korica.

Hrvatske su teme one na kojima naša politologija može dati najveći doprinos globalnoj političkoj znanosti. Istodobno, to su teme koje iznimno zanimaju nas same – bez obzira na to pišu li o njima “naši” ili “strani” politolozi (te dvije riječi stavljam pod navodnike iz nelagode: kao da je važno odakle je tko u ovoj našoj Akademskoj ili Akademiji – domovini onih čiji je primarni identitet akademski, a ne nacionalni ili državljanski). Ako i po čemu ovaj časopis može postati globalno prisutan i relevantan, a istodobno ostati naš, domaći – i biti platforma na kojoj možemo ostvariti koristan dijalog s “drugima” – onda su to hrvatske teme. Od hrvatskog politološkog časopisa očekuje se da bude središnje mjesto za istraživanje hrvatske politike – to nije samo naš izbor, nego i logično i opravdano očekivanje koje drugi imaju od nas.

Pritom smo, naravno, u potpunosti svjesni da nema niti može biti razumijevanja hrvatske politike ili društva bez otvorenosti prema svim drugim temama. Hrvatsku politiku – kao ni bilo koju drugu – ne može se u potpunosti razumjeti esencijalistički, “iz nje same”, odnosno: fokusirajući se samo na “njezine” političke procese. Još je se manje može razumjeti isključivanjem relevantnog pluralnog pristupa i korisne ekspertize drugih disciplina. Kako razumjeti hrvatsku politiku bez davanja adekvatne pozornosti usko povezanim aspektima ekonomije, povijesti, teologije, filozofije, sociologije, medijskih studija, područnih studija, sigurnosti? Kako razumjeti, primjerice, euroskepticizam ili euroravnodušnost u Hrvatskoj bez političke i socijalne psihologije? Kako razumjeti hrvatsku politiku bez istraživanja globalne, europske i regionalne politike ili bez studiranja međunarodnih odnosa? Kako razumjeti Hrvatsku bez međunarodnog prava ili bez studija kulture? Nikako. Fokusiranjem – ali ne i reduciranjem našeg interesa – na Hrvatsku, dakle, stvaramo jedan niz krugova oko same jezgre, međutim time ne isključujemo druge teme, nego ih – upravo obratno – zapravo privlačimo. Htjeli bismo da u ove četiri godine koje su nam povjerene kao uredništvu *Političke misli* stvorimo takav fond objavljenih članaka koji će nama i našim čitateljima omogućiti da bolje razumijemo sami sebe, da bolje vidimo poziciju koju imamo, koju smo imali i koju možemo imati u svijetu, kao i to kako nas vide mnogi naši “drugi”. Time ćemo postići i da mi bolje razumijemo druge. Razumijevanje samog sebe i razumijevanje drugog najčešće je jedan te isti proces – barem je tako u otvorenim društvima.

U svoju pedesetu godinu, dakle, *Politička misao* ulazi možda ne sa sasvim novim, ali svakako s iznova definiranim profilom. U nju ulazimo i s novim izgledom časopisa. Prije svega, najsrdačnije zahvaljujemo gospodinu Mihajlu Arsovskom, čiji je dizajn bio sastavni dio identiteta *Političke misli* dugi niz godina. Zahvaljujemo, također, Maji Grakalić koja je napravila novi dizajn. Taj je dizajn svjesna kombinacija oslanjanja na tradiciju, ali i želje da već i vizualno pokažemo novi identitet, od-

nosno novo razdoblje u vođenju i uređivanju časopisa. Promjene koje uvodimo nisu revolucionarne – daleko od toga. Ali svaka generacija – pa tako i ova – ima pravo na svoj identitet i na pokušaj da iza sebe ostavi trag, da unaprijedi ono što je postignuto prije nje i da mijenja ono što misli da je potrebno mijenjati. Svaka generacija ima pravo na kreativnost. Promjene nisu nužno zlo, pa da ih trebamo samo onda kad više nema drugog izlaza. Moć inercije ponekad je jedini razlog zašto se nešto događa ili ne događa. Inercija je, možda, sigurna i udobna – ali, uvjereni smo, ne vodi napretku. U stanovitom smislu, i ova promjena predstavlja novi poticaj novim generacijama politologa, stasalih na temama i na iskustvima koja su nam u značajnoj mjeri zajednička. Ona su zajednička i mnogim drugima koji su se – stjecajem okolnosti – možda našli i izvan granica naše zemlje, ali su profesionalno ostali dio hrvatske politologije ili “politologije o Hrvatskoj”. Njima će vrata *Političke misli* u mandatu ovog uredništva biti širom otvorena.

Već je u prošlom četverogodišnjem razdoblju *Politička misao* otvorila svoje stranice kolegicama i kolegama iz Hrvatske koji sada rade i/ili studiraju u inozemstvu. Ta će se politika nastaviti i u sljedeće četiri godine. Time će časopis našoj politološkoj zajednici predstaviti i privući nove istraživače koji su dosad bili izvan našeg akademskog kruga. Njihovim predstavljanjem u časopisu otvaraju se nove mogućnosti za intenzivniju i konkretniju akademsku suradnju, npr. u okviru novih projekata, gostujućim predavanjima, suautorstvom, anonimnim recenziranjem i sl. No ne zaustavljamo se samo na privlačenju “dijasporiskih” znanstvenika. Već smo i dosad objavljivali izvorne znanstvene radove kolega koji rade na drugim sveučilištima, a koji – osim po temama – nemaju drugih dodira s Hrvatskom. Objavljivali smo i članke gostujućih istraživača koji su proveli neko vrijeme u Hrvatskoj, istražujući teme od interesa za naš časopis. Ta će se praksa nastaviti, a nadam se i proširiti. Bit će nam čast ako *Politička misao* postane poželjno mjesto objavljivanja našim kolegama iz drugih zemalja.

Novo uredništvo namjerava unijeti još neke inovacije. Želimo osnažiti i učiniti dinamičnijim dio časopisa u kojem se objavljuju prikazi knjiga. Po uzoru na izvrsne međunarodne časopise, željeli bismo da taj dio časopisa postane mjesto kritičkog (ali, naravno, *fair* i striktno akademskog) osvrtu na recentnu domaću i međunarodnu produkciju u području politologije i drugih srodnih disciplina. Prikazi knjiga dosad su prečesto bili suviše deskriptivni i premalo analitični, u smislu kontekstualiziranja recenzirane knjige. Također, vidljiv je bio slabiji interes autora viših akademskih zvanja za pisanje prikaza. U sljedeće četiri godine htjeli bismo reformirati tu rubriku te ju učiniti jednom od najčitanijih u časopisu. *Politička misao* bit će na taj način otvorena za diskusije među kolegama u povodu novih izdanja, te bi trebala postati relevantna i kao forum za politološke rasprave. Cijela međunarodna akademska zajednica ovih godina govori o *faktoru utjecaja* (impact factor). Nadamo se da ćemo

i time povećati naš utjecaj na akademsku zajednicu, kao i na društvo. U tu svrhu, *Politička misao* sad prvi put ima posebnog urednika za prikaze knjiga – našeg kolegu Petra Popovića.

Također, ponešto će se izmijeniti i dosadašnji način klasifikacije priloga objavljenih u časopisu. Za razliku od većine inozemnih časopisa u našim se časopisima, a također i u strukturi znanstvenog vrednovanja, zadržala praksa da se objavljeni radovi klasificiraju kao “izvorni znanstveni radovi”, “pregledni članci”, “prethodna priopćenja”, “recenzije” i dr. Pritom nije uvijek bila sasvim jasna razlika između “izvornog znanstvenog” i “preglednog” članka, pa se ponekad mogao dobiti dojam da je “pregledni članak” samo neka lošija varijanta “izvornog znanstvenog rada”. Ponekad je bilo i obratno – da je oznaka “izvorni znanstveni rad” bila znak da se radi o odličnom radu, pa makar bio i samo “pregledni”. *Politička misao* sada uvođi nešto jasniju razliku između članaka koje objavljujemo kao *izvorne znanstvene i preglednih članaka*. Pregledni članci su prošireni i kritički prikazi, odnosno recenzije jedne ili više akademskih knjiga, autora ili teza, u kojima autor gradi svoju poziciju prije svega u komunikaciji s tezom tog drugog autora ili drugih autora. Knjiga koja se prikazuje ili recenzira (a riječ *review* upravo ima oba ta značenja, te se može doslovno prevesti kao *pregled, recenzija, prikaz*) služi kao povod kojim se autor *preglednog članka* koristi kako bi razvio svoju tezu: ili proširenjem i značajnim dograđivanjem teze knjige od koje polazi ili kritičkim osvrtom na nju, dakle – negacijom. Pregledni članci su, dakle, članci koji služe informiranju čitatelja o nekoj novoj tezi, knjizi ili autoru – a istodobno iznose i tezu samog autora takvog članka koja je nastala u komunikaciji s pročitanim i recenziranim djelom ili djelima. Prethodno priopćenje je prije svega rad koji otvara novu temu i identificira novo istraživačko pitanje, ali još ne nudi tezu, odnosno odgovor na to pitanje. Izvorni znanstveni članak pak radi upravo to. Ovaj časopis, inače, neće objavljivati radove koji ne bi bili izvorni i koji nisu znanstveni. Znanstveni časopisi objavljuju upravo takve članke, a ne stručne radove. Naglašavamo da većina stranih akademskih časopisa ne klasificira članke, nego samo naglašava kad je neki rad – “review article” (pregledni članak). Vjerojatno će se s vremenom ta praksa prenijeti i u naše časopise te u našu akademsku zajednicu. Toj promjeni želimo ovom inovacijom dati svoj doprinos.

Htjeli bismo, također, dodatno potaknuti uključivanje kolega iz područja medijskih studija, koje su zastupljene u nastavi na FPZG-u. Fakultet koji je izdavač časopisa ima dva dodiplomska i diplomatska studija: politologiju i novinarstvo. Htjeli bismo otvoriti vrata suvremenim medijskim studijama, smatrajući da su nam akademski interesi u velikoj mjeri kompatibilni. Svjesni smo da društveni život (a ovdje se radi o *Političkoj*, a ne usko “Politologijskoj”) misli ne postoji sasvim odvojeno od procesa medijizacije, nego je s njim, na mnogo složenih načina, isprepleten. Budući da je politika više nego ikad medijski posredovana, taj će aspekt biti također

zastupljen među našim temama. Već u jednom od sljedećih brojeva objavit ćemo povezane priloge (tematski blok) iz područja političke komunikacije.

Pedeseta godišnjica časopisa bit će dobra prilika da se dodatno potakne objavljivanje članaka iz područja *stanja discipline*, što se odnosi i na kritičku samorefleksiju na ono što jest (kao i na ono što nije) dosad “pokriveno” u hrvatskoj politologiji, odnosno u samom časopisu.

U sljedeće četiri godine treba se još više prilagoditi suvremenom dobu elektoničkog komuniciranja te povećati i osuvremeniti prisutnost časopisa na internetu. Dobra je okolnost da je časopis već dostupan na internetskoj stranici FPZG-a te da su članci također dostupni i preko nacionalne akademske baze “Hrčka” (www.hrckak.hr) te “CEOL”-a. Taj otvoreni pristup časopisu potencijalnim korisnicima ma gdje se nalazili želimo zadržati. Nadamo se da nas eventualno smanjivanje financijskih sredstava za časopis neće prisiliti da ograničimo pristup tekstovima samo pretplatnicima, što većina časopisa u svijetu već čini.

S obzirom na želju da povećamo utjecaj na međunarodnu akademsku zajednicu, jedan je od naših ciljeva i povećanje prisutnosti časopisa u relevantnim akademskim bazama podataka. Ocjenjujemo da se *Politička misao* nalazi na samom pragu zadovoljavanja svih potrebnih kriterija za uključivanje u najuglednije među njima: svojom 50-godišnjom tradicijom, svojim redovitim izlaženjem (koje već u ovoj godini izlaženja želimo osigurati kao trajan standard), svojim sadržajem i formom. Uz povećanje svog međunarodnog profila (uključivanjem inozemnih kolega, povećanjem međunarodne relevantnosti, boljim profiliranjem, referiranjem na suvremenu produkciju u međunarodnim okvirima i dr.), mislimo da u sljedeće četiri godine možemo postići i taj cilj, čime bismo značajno povećali i utjecaj časopisa u domaćoj akademskoj zajednici te mu stvorili novu priliku za sigurnije financiranje. Naravno, računamo i na nove mogućnosti koje nam stvara vjerojatni ulazak Hrvatske u Europsku uniju u skoroj budućnosti. I za nas, kao i za cijelu Hrvatsku, članstvo u Europskoj uniji nova je okolnost u kojoj se tek moramo naučiti djelovati. Budući da naš pristup nije konzervativan, nismo pesimisti. Radujemo se prilici koja će nam se i zbog tih strukturalnih okolnosti pružiti kako bismo još i više nego što je slučaj sada integrirali našu politologiju u međunarodne trendove.

Na svoju pedesetogodišnjicu, uz zahvalu svima koji su vodili i razvijali časopis tako da je postao doista uspješan i relevantan, možemo samo reći: idemo dalje!